

Alert zijn op geb bij stierkeuze voor ou

oortegemak de koe

Dierenartspraktijk Beilen signaleert een toename van afkalfproblemen bij met name oudere koeien. Dat gaat moeilijk samen met het algemeen streven om de koeien ouder te laten worden. De kritische blik gaat naar het gebruik van witblauwe vleesstieren. Is dat funest voor de oude koe?

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN

‘Ik eet liever taart bij een veehouder omdat zijn koe 100.000 kilo melk produceerde, dan dat ik hem bezoek voor een oude koe die te zwaar gekalfd heeft.’ Aan het woord is Bernd Hietberg, dierenarts bij DAP Beilen. Zijn uitspraak volgt op een bevlogen pleidooi om oudere koeien niet te paren met de eerste de beste witblauwe stier. Hij roept veehouders op om verstandig om te gaan met de senioren in hun veestapel en goed na te denken bij de stierkeuze. ‘We zien regelmatig dat oudere koeien na zwaar afkalven moeilijk starten of vertrekken, terwijl de uier en de benen nog goed genoeg zijn om een paar jaar mee te kunnen. Dat is zonde’, schetst Hietberg de aanleiding van zijn oproep.

Geen proefstier

De wens om koeien langer te laten leven gaat volgens Hietberg moeilijk samen met een blindelings gebruik van witblauwe stieren. ‘Met name koeien die niet vlot drachtig worden – en dat zijn vaak de oudere koeien – komen in een royale conditie. Het kalf dat

ze dragen, krijgt daardoor aan het eind van de dracht meer energie. Het gevolg is een zwaarder kalf en dus meer kans op een moeilijk geboorteverloop. Vooral als ze ook nog een paar dagen overdragen’, legt Hietberg uit. De dierenarts vraagt zich af waarom veehouders hun oudere koeien niet vaker met pinkenstieren insemineren. Een bewezen koe op het bedrijf is immers goed genoeg om mee verder te fokken. ‘Het lijkt erop dat de koe die moeilijk wil dragen en op een lactatiewaarde van 90 staat, automatisch bij een witblauwe proefstier van vijf euro gaat.’ Veestapeladviseur Reinier Kwakernaak herkent die attitude en de problemen die sommige veehouders ervaren. ‘Als je kiest voor een witblauwstier, zorg dan in elk geval dat je bij oudere koeien geen proefstier gebruikt, maar een stier waarvan bekend is dat hij een vlot geboorteverloop geeft’, zegt Kwakernaak. Hij adviseert veehouders die geboorteproblemen ervaren bij hun oudere koeien, voor een ander vleesras te kiezen, black angus bijvoorbeeld. Of anders voor een goede fokstier die niet al te zware kalveren geeft.

Tabel 1 – Percentage moeilijke geboorten per lactatie (pariteit) voor zuivere holsteinkalveren en voor kruislingkalveren (bron: AEU)

pariteit	% moeilijke geboorten		verschil (1) – (2)	ratio (1) : (2)	ratio t.o.v. pariteit 2 (1)	ratio t.o.v. pariteit 2 (2)
	(1) bw b x hf	(2) zuiver hf				
1	18,86	5,55	13,31	3,40		
2	7,63	2,52	5,11	3,03	1,00	1,00
3	7,48	2,72	4,76	2,75	0,98	1,08
4	7,97	3,08	4,89	2,59	1,04	1,22
5	8,63	3,51	5,12	2,46	1,13	1,39
6	9,19	3,72	5,47	2,47	1,21	1,48
7	9,95	4,25	5,70	2,34	1,31	1,69
8	9,73	4,59	5,14	2,12	1,28	1,82
9	8,73	5,07	3,66	1,72	1,14	2,01
10+	9,92	4,29	5,63	2,31	1,30	1,70

Johan Meeuwes: ‘Een fitte koe vind ik belangrijker dan een duur kalf’

Vier jaar geleden begon Johan Meeuwes met het gebruik van witblauw op het onderend van zijn veestapel. De veehouder melkt samen met zijn broer Roel 155 holsteinkoeien in Havelte. Meeuwes vond de kruislingkalveren echter te dik en werkt sinds twee jaar met een ander vleesras: black angus. ‘De geboorte van de blauwe kalveren, dat ging nog wel goed. Ik lette bij de stierkeuze scherp op het geboortegemak van de stier. Maar de koe had naar mijn mening te veel te lijden van de dracht van zo’n fors kalf. Het gebeurde te vaak dat een koe een maand lang nodig had om daarvan goed te herstellen, en dan ben je de meerprijs van het kalf al kwijt’, legt Johan Meeuwes uit.

Zijn ervaringen met black angus zijn beter. De kalveren worden lichter geboren en zijn volgens Meeuwes vitaler en levendiger. ‘Ze brengen minder op dan een witblauw kalf, maar iets meer dan een zuiver holsteinkalf. Uiteindelijk vind ik dat niet erg, een fitte koe vind ik belangrijker. We hebben de koeien tenslotte om de melktank te vullen.’ Grofweg een kwart van de koeien insemi-

neert de melkveehouder met een vleesstier. Koeien uit goede fokfamilies die zichzelf bewijzen met hoge lactatiewaarden, krijgen ook als volwassen koe een fokstier als partner. Bij

de jongere dieren gebruikt Meeuwes de uitslag van een merkertest als leidraad voor de stierkeuze. De productie ligt op 10.400 kg melk met 4,54% vet en 3,48% eiwit.

voor een stier met een vlot geboorteverloop. Ik zou als veehouder alleen kalveren willen aanhouden uit mijn beste koeien. Als een oudere koe niet bij mijn beste koeien hoort, zou ik daar alsnog een witblauwe stier op zetten.’

Uit de inseminatiecijfers blijkt dat veehouders al wel rekening houden met het geboortegemak: de top 5 meestgebruikte vleesstieren (tabel 2) scoort zonder uitzondering een zeer vlot geboorteverloop. Dit bevestigt dat de toename in moeilijk geboren kalveren vooral het gevolg is van een groter aantal kruislingkalveren in de populatie.

Transitiemanagement

Terug naar de praktijk. Is het verstandig om een oudere koe met een witblauwe stier te dekken? Kwakernaak merkt dat zijn klanten weinig rekening houden met de pariteit als ze hun stierkeuze bepalen. Dat hoeft ook niet, als het transitiemanagement maar goed voor elkaar is. Met andere woorden: als veehouders maar kunnen voorkomen dat hun koeien te royaal in conditie raken tijdens de dracht. Veehouders die problemen ervaren, kunnen ook voor de vuistregel kiezen om koeien die verder dan 150 dagen in lactatie zijn, niet meer met witblauw te insemineren. Ook de persistentie van een koe, haar kruisligging en kruisbreedte kunnen criteria zijn om te laten meewegen.

Hietberg is nieuwsgierig naar wat de cijfers nog meer kunnen zeggen. Is er verschil in doodgeboren kalve-

ren tussen holsteins en kruislingen met witblauw?

Is er verschil in uitval bij koeien die afkalfden van een holstein en koeien die afkalfden van een kruisling met witblauw? En hoe zit het bij koeien met een lange tussenkalftijd, zie je in die groep een sterker verschil in moeilijke geboorten tussen beide groepen? Het ligt voor de hand dat er ook verschil bestaat in melkproductie bij koeien die wel of niet drachtig waren van een kruisling.

De dierenarts adviseert om oudere koeien standaard te insemineren met een fokstier die goed bevrucht en lichte kalveren geeft. ‘Het is plezieriger werken met een oude koe die vlot afkalft. Bovendien melk je beter, omdat oudere koeien meer melk geven dan een vaars.’ |

Samenvatting

- Het aantal geboren kruislingkalveren met een geboortemelding is de afgelopen tien jaar verviervoudigd.
- Daardoor worden er meer geboorteproblemen ervaren, met name bij oudere koeien.
- Het risico op een moeilijke geboorte is bij oudere koeien groter, maar dit geldt zowel voor kruislingkalveren als voor zuivere holsteinkalveren.
- Onbekend is of er meer uitval is bij koeien die afkalfden van een witblauwkruislingkalf.